

Luku 4.2. Oppimisen tuki ja erityisopetus

Paikallisesti päätettävät asiat

Tukitoimista, erityisopetuksesta ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Opiskelijoita tiedotetaan heidän lakisääteisestä oikeudestaan tukiopetukseen, oppimisen tukeen ja erityisopetukseen.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijoita heti lukio-opintojen alkaessa ja tarpeen mukaan myös myöhemmin.

Tiedotus opiskelijoille toteutetaan opinto-ohjaajan tunneilla, erityisopettajan pitämällä tuen esittely -tuokioilla sekä Wilma-tiedotteilla.

Tukitoimista ja niistä koskevista oikeuksista kerrotaan myös ryhmänohjaajan tunneilla sekä ensimmäisen vuoden opiskelijoiden vanhempainillassa.

Erityisopettaja tiedottaa lukion ensimmäisen vuoden opiskelijoiden huoltajia lukioaikaisesta tuesta heti opintojen alettua Wilmassa.

Tukitoimien ja erityisopetuksen tarpeen arviointi

Opiskelijan tarvitsema tuki suunnitellaan opiskelijan yksilölliset tarpeet huomioiden. Tukitoimien suunnittelu ja toteutus aloitetaan mahdollisimman varhain. Huolellinen arviointi antaa tukea opiskelijan opiskelussa tarvitseman tuen ja erityisjärjestelyjen suunnitteluun.

Opiskelijan aloittaessa lukio-opiskelun pidetään toisen asteen **nivelvaihepalaveri**, jonka kutsuu koolle lukion erityisopettaja. Nivelvaihepalaveriin osallistuvat erityisopettajan lisäksi Ruukin koulun opinto-ohjaaja sekä lukion rehtori, opinto-ohjaaja, ryhmänohjaaja ja tarvittaessa muita asiantuntijoita. Nivelvaiheen palaverin tarkoituksena on siirtää tieto opiskelijan tarvitsemista tukitoimista sekä mahdollisesti jo olemassa oleva tieto opiskelijan kielellisestä erityisvaikeudesta tai muista oppimisvaikeuksista.

Jos lukiossa aloittavalla opiskelijalla on perusopetuksen aikana tehty oppilaskohtaisen tuen tai erityisen tuen päätös, ryhmänohjaaja, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja selvittävät ja arvioivat opiskelijan oppimisen tuen tai erityisopetuksen tarvetta lukiossa.

Ryhmänohjaaja keskustelelee mahdollisista tuen tarpeista jokaisen ryhmänsä opiskelijan ja heidän huoltajiensa kanssa heti opiskelun alettua, mutta myös opintojen aikana. Ryhmänohjaaja voi lähettää opiskelijan erityisopettajan tai muiden asiantuntijoiden ohjaukseen tarvittaessa.

Opinto-ohjaaja keskustelelee mahdollisista tuen tarpeista jokaisen opiskelijan kanssa viimeistään ensimmäisen vuoden keväänä sekä ohjauspalaverissa. Opinto-ohjaaja voi lähettää opiskelijan erityisopettajan tai muiden asiantuntijoiden ohjaukseen tarvittaessa.

Opiskelijan tarvitseman tuen tarpeen arviointia tekevät lukion kaikki opettajat jatkuvasti ja ovat tarvittaessa yhteydessä erityisopettajaan tai ryhmänohjaajaan tuen tarpeen ilmaantuessa.

Opiskelijan tuen ja erityisopetuksen tarvetta sekä opintojen etenemistä arvioidaan jaksopalaverissa neljä kertaa lukuvuodessa. Jaksopalaveriin osallistuvat ryhmänohjaaja, erityisopettaja ja opinto-ohjaaja. Jaksopalaveria varten ryhmänohjaaja selvittää oman ryhmänsä opiskelijoiden poissaolot, opintojen etenemisen ja mahdollisen muun tuen tarpeen.

Erityisopettaja teettää lukivaikeuksien seulontatestin (Digilukiseula, NMI) kaikille lukion aloittaville 1.-2. jakson aikana. Joukkotestauksesta seuloutuneille opiskelijoille erityisopettaja teettää lukivaikeuksien yksilötestin (Lukemis- ja kirjoittamistaitojen yksilötestistö nuorille ja aikuisille, NMI) opiskelijan oman harkinnan mukaan. Lukivaikeuksien yksilötestistä seuloutuneille opiskelijoille tehdään lisäksi haastattelu, arvioidaan hänen koetuotoksiaan (ennen kaikkea äidinkielen ja reaaliaineiden osalta) ja muita tekstituotoksia sekä tehdään tarvittaessa muita täydentäviä testejä. Erityisopettajan kirjaa testien jälkeen tarvittaessa **lukiläusunnon** Wilmaan ja muut opettajat täydentävät sitä soveltuvien osien.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon edustajat arvioivat osaltaan opiskelijan tuen tarvetta.

Tukitoimien arviointia ja suunnittelua varten opiskelijan ja/tai huoltajan luvalla voidaan kutsua suurempi asiantuntijatiimi.

Tukitoimien ja erityisopetuksen kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Henkilökohtainen opintosuunnitelma sisältää: 1) **oppimisen tuen suunnitelman** (pedagoginen tuki), 2) opiskelusuunnitelman, 3) ylioppilastutkintosuunnitelma sekä 4) jatko-opintosuunnitelman.

Tukitoimet ja erityisjärjestelyt kirjataan opiskelijan pyynnöstä oppimisen tuen suunnitelmaan Wilmaan (tuki -välilehdelle). Oppimisen tuen suunnitelman Wilmaan avaa erityisopettaja, ryhmänohjaaja tai opinto-ohjaaja. Opiskelijalle tulee kertoa, että mikäli hän hakee erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeessa, niin oppimisen tuen suunnitelma on tässä tapauksessa suositeltava liite.

Yhteistyössä opiskelijan ja opettajien kanssa mietitään opiskelijan mahdollisesti tarvitsemat tukitoimet ja erityisjärjestelyt (mm. opetus- ja koetilanteissa).

Jokainen opettaja huolehtii oppimisen tuen suunnitelmaan tarvittavat kirjaukset (annettu tuki ja arvio siitä sekä opiskelijan käyttämät erityisjärjestelyt) opettamansa aineen osalta.

Opiskelijan käyttämät mahdolliset koetilanteen erityisjärjestelyt tulee olla kirjattuna opiskelijan oppimisen tuen suunnitelmaan ja niitä täytyy harjoitella ennen yo-koetta.

Oppimisen tuen suunnitelmat päivitetään viimeistään 1.11. mennessä ja aina tarvittaessa. Opiskelijan ryhmänohjaaja huolehtii, että oppimisen tuen suunnitelma pysyy ajan tasalla. Erityisopettajalta saa apua suunnitelman täyttöön.

Ylioppilastutkintolautakunnalle annetaan selvitys erityisjärjestelyjen käytöstä lukio-opintojen aikana liittämällä oppimisen tuen suunnitelma ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemukseen.

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen toteuttaminen

Ryhmänohjaaja, erityisopettaja, aineenopettaja tai opinto-ohjaaja tiedottavat opettajia opiskelijan tarvitsemista tukitoimista. Opiskelijaa kannustetaan myös itse tiedottamaan tarvitsemistaan tukitoimista opettajia.

Aineenopettajat antavat tukea opettamansa aineen osalta. Oppimisen tukea voivat olla esimerkiksi opetuksen eriyttäminen, tukiopetus, tiivistelmät ja muut pedagogiset ratkaisut (mm. aineen opiskelutekniikat).

Erityisopettajalla on työjärjestykseen merkittynä keskimäärin 1X75 min viikossa kohdennettuna lukion erityisopetukseen.

Erityisopettaja opettaa mm. opiskelutaitoja sekä ohjaa opiskelijaa käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Lukitestien tarkistuksen jälkeen opiskelija saa aina henkilökohtaisen palautteen ja tarvittaessa henkilökohtaista ohjausta mm. opiskelu-, lukemis- ja kirjoittamistekniikoissa.

Annetut tukitoimet voivat kohdistua esim. kielellisiin erityisvaikeuksiin ja muihin oppimisvaikeuksiin, esim. matematiikan, tarkkaavuuden-, keskittymisen- ja toiminnan ohjauksen vaikeuksiin, vieraskielisyyteen, sairauteen, vammaan tai erityisen vaikeaan elämäntilanteeseen.

Arvioinnissa käytettäviä yksilöllisiä järjestelyjä ovat esimerkiksi lisääjän antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen, materiaalin kirjasinkoon suurentaminen tai mahdollisuus käyttää erillistä näyttöä. Arvioinnissa voidaan käyttää myös muita tarkoituksenmukaisia erityisjärjestelyjä, esim. koekysymysten ääneen lukeminen tai vastauksen suullinen täydentäminen. Harvinaisempia arvioinnissa käytettäviä erityisjärjestelyjä voivat olla näkövammaisen apuvälineillä suoritettava koe, ääniaineistoltaan rajoitettu koe tai avustajan käyttö kokeessa.

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon ammattilaiset tukevat opiskelijan jaksamista ja hyvinvointia, suunnittelevat opiskelua tukevia toimia sekä ohjaavat muiden tarvittavien palveluiden piiriin.

Tuen ja erityisopetuksen toteutumisen seuranta ja arviointi

Lukion opiskeluhuoltoryhmä arvioi lukuvuoden lopulla oppimisen tuen ja erityisopetuksen resurssien riittävyyttä sekä tukiopetuksen määrää oppiaineittain. Kuntakohtainen opiskeluhuoltoryhmä seuraa erityisopetuspäätösten lukumäärää, poissaolojen määrää sekä oppimisen tuen suunnitelmien määrää lukuvuosittain.

Erityisopetuksen päätös

Hallintopäätöksen opiskelijalle annettavasta erityisopetuksesta tekee rehtori. Hallintopäätös tehdään erityisopetuksen tarpeen ilmetessä tai opiskelijan tai alaikäisen opiskelijan huoltajan tai laillisen edustajan tuen tarvetta koskevan pyynnön tai tahdonilmaisun perusteella. Päätös voi olla myönteinen tai kielteinen sen mukaan, kuinka koulutuksen järjestäjä arvioi erityisopetuksen antamisen kriteerien täyttyvän.

Opiskelijan ja huoltajan kuuleminen erityisopetuksen päätöksessä

Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen erityisopetuksen päätöksen tekemistä. Päätöksenteossa noudatetaan yleisiä päätöksentekoa koskevia säännöksiä, lähinnä hallintolakia (434/2003) ja kunnissa myös kuntalakia (365/1995). Opiskelijan ja huoltajan kuuleminen kirjataan oppimisen tuen suunnitelmaan.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa

Opiskelijakohtaisen oppimisen tuen ja erityisopetuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavat ensisijaisesti erityisopettaja, ryhmänohjaaja sekä opinto-ohjaaja. Yhteistyötä sekä työn- ja vastuunjakoa on kuvattu tämän luvun aiemmissa paikallisesti päätettävissä kohdissa tarkemmin.